

KÖSZÖNTŐ

HUNYADY GYÖRGY SZOCIÁLPSZICHOLÓGIA- PROFESSZOR 70. SZÜLETÉSNAJJA ALKALMÁBÓL RENDEZETT ÜNNEPSÉGRE

MEZEY BARNA

egyetemi tanár, az ELTE rektora

Az egyetemek előképének tekinthető platóni Akadémia végső intenciója szerint a görög városállamok tisztességes kormányzásának helyreállítására alakult. A görög iskolaalapító filozófus vallotta: ennek elérése érdekében a teoretikus tudás hiánytalan megalapozása szükségeltetik – természetesen egy arra minden tekintetben alkalmas és elhivatott tanító iránymutatásával.

Pedagógus és tanítvány viszonya ilyen értelemben változatlan indíttatású a jelenkorban is, még ha az eltelt időben árnyaltabb és sokrétűbb is lett a neveléshez, annak tudományához kapcsolt kép. Az emberi személyiség kibontakoztatásának és tökéletesítésének szándéka, amely a modern pedagógia sarokkövének tekinthető, magában foglalja ugyanis a gondolatosságot az egyén és közössége célkitűzéseinek egyidejű megvalósítása, tehát a tisztességes kormányzás idejének vonatkozásában is.

Hunyady György professzor úr személyében egy olyan, a történelmi és politikai közgondolkodás, valamint a szociális megismerés

kutatásában kiemelkedő tanárembert, előadót és akadémikust tisztelhetünk, aki rendelkezik a kiváló pedagógusok valamennyi ismertetőjegyével: képes az oktató tárgy iránti figyelem felkeltésére, a tudás átadására, a hallgatók igényeinek számbavételére, a hallgatósággal való nexus kialakítására. Mindezt alázattal, sosem lankadó lelkesedéssel, és az alaptörvényszerűségeit tekintve állandó, a megismerés révén mégis minduntalan új és új részleteit felfedő világ és a benne élők iránti állandó kíváncsisággal teszi. Az eszményi tanárnak azonban van még egy jellemzője. Nem szakmabelieknek értő és érthető módon prezentálni valamely szakmai kérdést nem könnyű feladat, és csak kevesek kiváltsága megtapasztalni a sikert egy ilyen erőpróba apropóján. Amint azt a Mindentudás Egyetemén 2004 márciusában egy országnyi közönség előtt megtartott, „A nemzetek jelleme és a nemzeti sztereotípiák” címet viselő előadás is jól példázza, professzor úr e „fegyvernemben” is jártas.

A mai nap egyúttal a szociálpszichológia meghonosításában elévülhetetlen érdemeket szerző tudóst is köszöntjük és ünnepeljük, akinek hosszú, eredményekben gazdag pályafutása nem pusztán magyarországi kontextusban értelmezhető. A társadalmi sztereotípiák megértésének igénye tudniillik egy rendkívül széles körű nemzetközi együttműködést hozott létre, melynek során professzor úrnak többek között David Hamiltonnal, William McGuire-ral és John Josttal, a modern sztereotípiakutatás, a nézetrendszerek, valamint a közgondolkodás társadalomkritikájának vezető képviselőivel nyílt alkalma közösen munkálkodni.

A pszichológiának – mint a legfiatalabb tudományágak egyikének – mondhatni fő törekvése az emberi viselkedés megismerése és megértése. Úgy tűnik, a mai (nyugati) ember életében egyre inkább meghatározóvá válik az a reveláció, mely rámutat az önreflexió, mégpedig a tapasztalati szintűt meghaladni képes fogalmi, értelmező önreflexió nélkülözhetetlenségére. Az individualizáció már-már kóros méreteket öltő elburjánzása ugyanis együtt jár a hagyományos társadalmi kollektívitasformák és identitáskeretek felbomlásával. Az ilyen „fejlődésen” keresztülment társadalmakban pedig „a világról sokat tudó, fejlett intellektusú egyének [...] az embert és önmagukat felszínesen [...] ismerik, önmagukat alig képesek értelmezni, megérteni.” Ezzel együtt a társadalom perifériáján mind nagyobb arányban vannak jelen „a túlnyomóan biológiai életprogramjukat, mindennapi tapasztalataikat követő emberek”, ami a személyiségfejlődésben megrekedtek

tömeges méretét tekintve „a társadalmakra nézve is rendkívüli veszélyekkel terhes.”¹

A szociálpszichológia értelmezési kerete az individuum viselkedésének és mások vélt, valós vagy mögöttes jelenlétének kapcsolatán alapszik. Habermas világított rá, hogy az „egyéni és a társadalmi tudatstruktúrák azonos lényegűek”, azaz „a személyközi kommunikáció folyamatában alakul a társadalom, és ugyanebben a folyamatban születik, fejlődik a személyiség is.”² Ha mindezen állításokat magyar viszonylatokra vonatkoztatva vizsgáljuk, egy meglehetősen komor képpel szembesülünk. Ahogy arra professzor úr akadémiai székfoglalójában kiválóan rámutatott, a magyar társadalomban a rendszerváltást követően gyors és erőteljes differenciálódás ment végbe, melynek legnagyobb vesztesei egzisztenciájukban és életkilátásaikban egyaránt megrendültek. Ennek nyomán a társadalmi közérzetben drámai változás állt be, az állam mint polgárait cserbenhagyó entitás rögzült a köztudatban, de az újonnan létrejövő középosztály is erkölcsi alapok híján állt, s így – professzor úr szavaival élve – a mai napig amolyan „bódult fogyasztóként élvezi a globalizált piacgazdaság sztenderd kínálatát.” Nyilvánvaló módon „utóbbi sem boldog, hiszen igényei – és ez pszichológiai evidencia – a reális lehetőségeknél gyorsabban nőnek, hitelre épít és adósságba süllyed, tenni akarása pedig a nemzetközileg nyomott piac korlátaiba és a túlsúlyos állam önös intézkedéseibe ütközik.”

Annak ellenére, hogy a valóság, mely körülvesz minket, kétségkívül sokszor mutatja mogorva arcát, a magyar ember pedig hajla-

¹ NAGY József (1994): Én(tudat) és pedagógia. In: *Magyar Pedagógia, 94. évf. 1–2. szám* 22. http://www.magyarpedagogia.hu/document/NagyJ_MP9412.pdf

² Uo. 20.

mos ezen arckifejezést indokolatlan gyakorisággal magára ölteni, mégis van okunk reménykedni. Feltétlen derűlátásra ad okot ugyanis, hogy olyasvalakit ünnepelhetünk ma, aki életével és munkásságával, „személyközi kommunikációjával” egyedül is képes volt hatást gyakorolni a társadalmi folyamatokra, s arra, hogy azok jobb irányt vegyenek. Olyasvalakit, aki tisztában van Weöres Sándor

sorainak minden hangsúlyával: „Egyetlen parancs van, a többi csak tanács: igyekezz úgy érezni, gondolkozni, cselekedni, hogy mindennek javára legyél. Egyetlen ismeret van, a többi csak toldás: Alattad a föld, fölötted az ég, benned a létra.” Hunyady György professzor úrban ott ez a létra, s kívánom neki, még sok-sok éven át hordozhassa, mutatva nekünk annak helyes használatát.